

handles lige og have fuld lejlighed til at fremføre deres sag. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 18.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan ikke fraviges ved aftale.

Bestemmelsen som sådan ikke gælder for voldgift, der finder sted i udlandet. En overtrædelse af de grundlæggende retsplejeprincipper om ligebehandling af parterne og om adgang til at fremføre sin sag under en udenlandsk voldgiftssag vil imidlertid have den konsekvens, at voldgiftskendelsen ikke vil blive anerkendt eller fuldbyrdet i Danmark, jf. § 39, stk. 1, litra b, og stk. 2, litra b, og bemærkningerne hertil.

Bestemmelsen fastslår, dels at parterne skal behandles lige, dels at hver af parterne skal have fuld lejlighed til at fremføre sin sag. Der er tale om fundamentale retsplejeprincipper om ligebehandling og adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsoffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktionen).

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 19

Bestemmelsen indeholder de overordnede regler om voldgiftsrettens sagsbehandling. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til modellovens art. 19, idet dog begrænsningerne i parternes aftalefrihed med hensyn til voldgiftsrettens sagsbehandling fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1 fastslår, at parterne kan aftale, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 2, hvorefter bl.a. kapitel 5 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen, gentages i den foreslåede § 19, stk. 1, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Stk. 2 fastslår, at voldgiftsretten i mangel af en sådan aftale kan behandle voldgiftssagen på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at voldgiftsretten bl.a. kan bestemme, hvilke beviser der kan føres, og hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse. Sidste led udtrykker princippet om

bevisbedømmelsens frihed, hvorefter voldgiftsretten på grundlag af det, der er passeret under forhandlingerne og bevisførelsen afgør, hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse. Bestemmelsen kan som nævnt fraviges ved aftale, og parterne kan derfor, hvis de ønsker det, bl.a. fastsætte særlige beviskrav, f.eks. krav om skriftligt bevis, med hensyn til nærmere angivne spørgsmål.

Hverken parterne eller voldgiftsretten kan fravige de grundlæggende retsplejeprincipper, som fremgår af § 18. Parterne skal altid behandles lige og have fuld mulighed for at fremføre deres sag.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5.9 og 5.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 20

Bestemmelsen angår voldgiftsstedet. Bestemmelsen er identisk med modellovens art. 20, idet dog muligheden for ved aftale at fravige bestemmelsens stk. 2 fremgår af den foreslåede generelle regel i § 2 om lovens fravigelighed.

Bestemmelsen gælder for voldgift, der finder sted i Danmark. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale.

Stk. 1, 1. pkt., fastslår, at parterne kan aftale, hvor voldgiften skal finde sted. Dette følger for så vidt allerede af den foreslåede § 2, hvorefter bl.a. kapitel 5 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis andet ikke er aftalt. Når parternes aftalefrihed med hensyn til voldgiftsstedet gentages i den foreslåede § 20, stk. 1, 1. *pkt.*, skyldes det hensynet til overskueligheden for navnlig udenlandske brugere af voldgiftsloven.

Det fremgår af 2. *pkt.*, at voldgiftsretten i mangel af anden aftale mellem parterne bestemmer, hvor voldgiften skal finde sted, under hensyntagen til sagens omstændigheder, herunder hvad der er praktisk for parterne.

Da det foreslåede stk. 1 i sin helhed kan fraviges ved aftale, kan parterne også f.eks. overlade det til en tredjemand, herunder en voldgiftsinstitution, at bestemme voldgiftsstedet. Dette gælder også efter modelloven, jf. den generelle regel i modellovens art. 2, litra d, om, at en frihed for parterne til at træffe bestemmelse om et vist spørgsmål også giver parterne mulighed for at overlade bestemmelsen til en tredjemand, herunder en institution.

I de tilfælde, hvor parterne ikke har aftalt, hvor voldgiften skal finde sted, og hvor voldgiftsstedet derfor skal bestemmes af voldgiftsretten eller efter en anden fremgangsmåde, som parterne har aftalt, har det foreslåede § 20, stk. 1, alene karakter af en vejledende model for, hvordan voldgiftsstedet i givet fald kan fastlægges. Så længe det ikke er bestemt, at voldgiften